

Mottagare
Regionstyrelsen

LONA Våtmark - ansökan december 2023 om lokala naturvårdsprojekt

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att följande tre föreslagna ansökningar om stöd till tre våtmarksprojekt lämnas in till Länsstyrelsen i Gotlands län:
  - Region Gotlands våtmarker, del 2
  - Lagring av vatten i två våtmarker Killing myr samt Brute myr
  - Dubblött - en dubbel i våtmarker
- Regionstyrelsen beslutar att inte lämna in projektförslaget Testa samverkan för Vatten (TSV).

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att en ansökan med tre våtmarksprojekt lämnas in till länsstyrelsen i Gotlands län senast den 1 december 2023.

För årets LONA-ansökan på Gotland finns enbart medel för att söka stöd för våtmarksprojekt. Det har kommit in fyra projektförslag. Ett är regioninternt, de andra har externa utförare. Tre förslag gäller rena våtmarksåtgärder. Förvaltningen föreslår att regionstyrelsen ställer sig bakom de tre förslagen.

Med de tre projektförslagen innefattar årets ansökan en budget på 2 513 000 kr och ansökt stöd om 2 262 500 kr, vilket utgör 90 procent av budget, för perioden 2024-2026. Maximal bidragsnivå söks därmed.

Det fjärde projektförslaget *Testa samverkan för Vatten (TSV)* gäller ett kombinationsprojekt för våtmarksåtgärder plus kunskapsuppbyggnad i form av föreningsverksamhet samt uppföljning av LONA-projekt. Den senare delen är ansökt inom en stödkategori till vilken det saknas medel i årets utlysning. Oavsett det, så bedöms den delen av förslaget behöva utvecklas för att möjligen kunna bli föremål för stöd kommande år. Vidare ingår också ett förslag om testsamverkan mellan Region Gotland och initiativtagaren kring kunskapsuppbyggnad om våtmarksarbete. Frågan om kunskapsuppbyggnad och samverkan kring våtmarksåtgärder hör enligt förvaltningens bedömning hemma i ett större forum än det test som denna projektbeskrivning föreslår. Förvaltningens bedömning är att dialogen finns mellan flera offentliga och ideella aktörer för att få till stånd ett sådant, men att det får bli ett annat ärende.

Ärendebeskrivning

Lokala naturvårdsprojekt, LONA, är ett statligt stöd som funnits med vissa avbrott sedan 2004. Stödet som fördelas via Naturvårdsverket kan bara sökas av kommuner, via länsstyrelserna. Det görs vid årliga utlysningar med deadline 1 december. Ibland förekommer extra utlysningar. I år finns det för Gotlands del ekonomiskt utrymme för nya våtmarksprojekt inom LONA, det är projekt som kan få upp till 90 procent i bidrag.

Till årets LONA-ansökan finns fyra projektförslag. För dessa finns projektbeskrivningar och utkast till ansökningar i Naturvårdsverkets digitala ansökningssystem LONA-registret, bilagda till detta ärende. Medfinansiering från respektive markägare finns för överskjutande delar av projektens budgeterade kostnader.

Det finns tre rena restaureringsprojekt för våtmarker:

- Region Gotlands våtmarker, del 2, med budget på 768 000 kr och ansökt stödnivå 90 %, för att restaurera fem våtmarker varav fyra finns runt Visby och en i södra Burgsvik.
- Lagring av vatten i två våtmarker Killing myr samt Brute myr med budget på 580 000 kr och ansökt stöd 90 %, inlämnat av Gotland Grönt Centrum, gäller reglerbar dämning av två våtmarker som mynnar ut i Tingstäde träsk.
- Dubblött - en dubbel i våtmarker, med budget på 1 165 000 kr och ansökt stödnivå 90 %, inlämnat av Sportfiskarna, gäller anläggande av två nya våtmarker i Lavasåns respektive Svajdeåns avrinningsområde på östra Gotland.

Den återstående projektansökan, Testa Samverkan för Vatten (TSV), med budget på 575 500 kr och ansökt stöd 82 procent, inlämnat av Vattenakademin, är en kombinationsansökan om dels ett våtmarksstöd och dels ett stöd till kunskapsuppbyggnad för uppföljning av LONA-åtgärder, i form av möten med föreningarna Aquabrava och Vattenakademin för uppföljning av åtgärder, utbyte av information, kunskapsspridning om naturvård (skyddsvärda arter) och naturbaserade lösningar för vatten. I det projektet ingår förslag på ett utökat upplägg av Region Gotlands tidsmässiga och ekonomiska engagemang i LONA-projekten, för att bidra till projektens ideella aktörer i genomförande och uppföljning av LONA-projekt och för att få fler att engagera sig. Då detta förslag inte bedöms kunna bli aktuellt för stöd ges en fördjupad bedömning nedan, se **TSV-förslaget om fördjupad samverkan**. Själva projektbeskrivningen finns under Beslutsunderlag 4. (Bilagorna 12-18).

Region Gotlands roll i samverkan för våtmarksåtgärder

Det finns flera fora för vatten- och våtmarksåtgärder. Samverkan för att anlägga och restaurera våtmarker bör hanteras i ett större forum för samverkan om våtmarksåtgärder där fler offentliga aktörer ingår och dit fler ideella aktörer bjudits in. Region, länsstyrelse och skogsstyrelse har dialog i frågan, men ännu inte hittat finansiering. Denna fråga bedöms få återkomma i annan ordning.

Region Gotland har valt bort att delta i LONA- arbete i form av samarbetsprojekt med andra kommuner eller lokala aktörer. Genom LONA ges bara delvis täckning för regionens kostnad för egen tid i sådana projekt. För motivering se Beslutsunderlag 5. (Bilaga 19). I nuläget räcker inte Region Gotlands egna resurser till för att ta sig an den sortens LONA-projekt.

Region Gotlands roll gentemot länsstyrelsen respektive utförare av LONA-projekt

Bidragen är frivilliga att söka och hittills har regionstyrelseförvaltningen bedömt att statliga LONA-bidrag bör få komma även Gotland till del, för att göra nytta inom ideella föreningar som engagerar sig för naturvård och till viss del för regionens egna naturvårdsprojekt. Eftersom det enbart är kommuner som kan söka LONA-stöden, så åtar sig Regionen både arbete och ekonomiskt ansvar för att möjliggöra detta. För de delar av projekten som inte finansieras av LONA-bidraget finns medfinansieringsintyg från aktörer i respektive projekt och för aktörer utanför Region Gotland tecknas avtal om projektens genomförande. Utbetalningar till projektägare sker endast mot rekvisition baserad på redovisade projektkostnader.

Nuvarande struktur

I LONA-projekten behöver projektens utförare ha tillräcklig likviditet för att invänta länsstyrelsens godkännande av projektens slutrapporter, innan den sista delen av beviljade projektstöd betalas ut. Organisationer får, enligt ordinarie avtal med Region Gotland, ligga ute med 25 procent av beviljat stödbeloppet till dess att Region Gotland fått projektets slutredovisning godkänd av länsstyrelsen och samband med det får ut projektets slutliga utbetalning och kan skicka den vidare till projekten.

Region Gotlands administration av externa utförares projekt sker utan ersättning inom ramen för löpande arbete. Därför är det avgörande, för att begränsa Region Gotlands arbetsinsats inom LONA, att mottagare av LONA-stöd har en dokumenterad eller bedömd mycket god genomförandekapacitet för projektverksamhet.

TSV förslag på ändrat upplägg

I förslaget Testa Samverkan för Vatten (TSV) föreslås att Region Gotland under genomförandetiden för LONA-projekten utgör bank för utförande organisationer, genom att Region Gotland dels är beredd att ta emot täta rekvisitioner och dels lånar ut medel till externa utförare, så att dessa får 100 procent kostnadstäckning under projektiden. Vidare föreslås Region Gotland ingå i ett närmare samarbete för kunskapsuppbyggnad inom ramen för projekten. Initiativtagaren menar att den strategi och den metod som föreningen vill pröva och utvärdera i LONA projekt ”Testa Samverkan för Vatten” bättre överensstämmer med de riktlinjer som Naturvårdsverket anger för LONA.

TSV-förslaget om fördjupad samverkan

Stödet söks för möten med föreningarna Aquabrava och Vattenakademin för uppföljning av åtgärder, utbyte av information, kunskapsspridning om naturvård (skyddsvärda arter) och naturbaserade lösningar för vatten. Den

delen söks inom stödet för LONA Natur som saknar stöd i årets utlysning. Oavsett det, så behöver åtgärden för kunskapsspridning utvecklas och breddas till fler organisationer för att möjligen kunna bli föremål för stöd kommande år. Regionstyrelse- och samhällbyggnadsförvaltningarnas inställningar är att Region Gotland gärna vill kunna bidra till anläggandet av våtmarker, men för att kunna ingå i ett samverkansprojekt med initiativtagare behöver också regionen ha täckning för sin tidsinsats, det finns inte med i det här projektet. För LONA-projekt är vidare ett skäl till att inte ingå som kreditgivare i projekten, att Region Gotland bör ha någon form av säkerhet. De organisationer som via Region Gotland får tillgång till LONA-stöd, behöver ibland ha tydliga motiv för att fullgöra sina åtagande och lämna in allt det underlag som behövs för att sammanställa en fullständig slutrapport. Om en förening misslyckas med det, får Region Gotland ingen utbetalning av de ansökta medlen och får återkrav från länsstyrelsen på utbetalda förskott. Det är Länsstyrelsens beslut om varje projekts slutrapport som slutligen avgör vad som är stödgrundande kostnader i ett LONA-projekt.

Region Gotland lämnar sedan drygt 20 år inte föreningslån. För lån som enbart beviljades till de föreningar som även sökt och beviljats projektstöd skulle likställighetsprincipen, som uttrycks i 2 kap. 3 § kommunallagen, kunna ifrågasättas. Regionen lämnar inte heller kommunal borgen utom till sina egna koncernbolag. Regionen har inte heller personella resurser för engagemang inom andra initiativtagares LONA-projekt. Teknikförvaltningen, som för närvarande driver ett LONA-projekt som påbyggnad på ett IVL-projekt på Storsudret, har aviserat att deras tid inte räcker till för att medger fler sådana projekt. Inte heller inom Regionstyrelse- eller samhällbyggnadsförvaltningarna finns i nuläget utrymme för att avsätta sådan tid.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningens bedömning och motivering av förslag till beslut är att det är värdefullt om de statliga LONA-medel som finns tillgängliga att söka för våtmarksåtgärder på Gotland, blir utnyttjade. Därför är förslaget att även vid detta ansökningstillfälle lämna in en ansökan, även för två externa utförare, vars ansökningar Region Gotland då tar juridiskt och ekonomiskt ansvar för gentemot länsstyrelsen. Bedömningen är att det inte finns utrymme för andra projekt än sådana som bara bedöms komma att kräva så begränsad insats som möjligt i tid och ekonomisk risk för Region Gotland.

Årets inkomna ansökningar omfattar projektbudgetar på omkring tre miljoner kronor. Tillsammans med pågående tolv LONA-projekt på Gotland blir det sammantaget stödansökningar på drygt elva miljoner kronor.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att de tre föreslagna ansökningarna om LONA-medel gott och väl ryms inom förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt, LONA-förordningen. Det är bara kommuner som kan söka,

men andra icke vinstdrivande organisationer kan söka genom kommuner. Stödnivån kan vara upp till 90 procent för våtmarksprojekt.

2. Ekonomiskt perspektiv

Under projekttiden är Region Gotland ekonomiskt ansvarig för projekten gentemot länsstyrelsen. Projektmedel utbetalas från länsstyrelsen till regionen och mot rekvisition i efterskott från regionen till projekten.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att årets ansökan har fokus på att gynna våtmarker i stora delar saknar barnperspektiv och övriga sociala aspekter såväl i genomförande som i mål.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömning, samma som för barnperspektiv

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Årets ansökta våtmarksprojekt från externa aktörer är rena landsbygdsprojekt, de flesta våtmarkerna finns där. LONA har ett särskilt fokus på att tillgängliggöra och öka värdena i tätortsnära natur. Regionens våtmarker i årets ansökan bidrar till det.

6. Klimat och miljöperspektiv

Våtmarksrestaurering och anläggande av nya våtmarker är värdefulla åtgärder inom miljökvalitetsmålen; *Begränsad miljöpåverkan, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker samt Ett rikt växt och djurliv.*

Ett rikt växt- och djurliv gynnas genom att fungerande våtmarker är viktiga rastnings- och häckningslokaler för fåglar samtidigt som vattenkrävande vegetation gynnas, vilket är ekosystem och växtlokaler som behöver återskapas på Gotland.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2023-10-20

1. (Bil.2-6) Ansökan utkast Regionen Gotlands våtmarker, del 2, 2023-10-20
2. (Bil.7-9) Ansökan utkast Lagring av vatten i två våtmarker Killingmyr och Brute myr, 2023-10-20
3. (Bil.10-11) Ansökan utkast Dubblött- en dubbel i våtmarker, 2023-10-20
4. (Bil. 12-18) Ansökan utkast Testa samverkan i vatten (TSV), 2023-10- 20
5. (Bil.19) Fördjupning LONA, med ekonomirapport för pågående LONA-projekt, 2023-10-26

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör